

Kontaktperson:
Vår dato: 07.10.2019
Vår referanse: 19/1
Rundskriv erstatter: 2018 - 35

Kommentarer til forskriftene om erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon

Rundskrivet erstatter rundskriv 2018 - 35.

Bakgrunnen for nytt rundskriv er at spesialregler som gjaldt for tørkesommeren 2018 er opphevet. I tillegg avdekket tørkesommeren behov for en tydeliggjøring av enkelte bestemmelser i forskriften.

Det er foretatt noen endringer i innhold og enkelte veiledninger er tydeliggjort:
Der naturgitte forhold påvirker lav avling, skal klimaprocenten justeres
Det er gjort en presisering av uhøstet areal og dokumentasjonsplikten
Oppdatert beskrivelse av veiledningen for tilbakebetaling, avkorting og renteinnkrevning
Tydeliggjøring av fôropptak i samdrifter og hos samdriftsmedlemmer
Erstatningsberegning for foretak med grovfôrareal i kommuner med ulik normavling
Fôring med kraftfôr gir ingen reduksjon i antall fôrdager
Omtale av jordskred som skadeårsak
Presisering av hva som regnes som spesialpotet jf. 2.11
Veiledning for behandling av forskudd, vedtak og klageadgang

Erstatningsordningen for avlingssvikt er regulert av to forskrifter, FOR 2012-01-17 nr. 56 om erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (erstatningsforskriften), og FOR 2018-08-01 nr. 1215 om satser for og beregning av erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (sats- og beregningsforskriften).

Sats- og beregningsforskriften må sees i sammenheng med LMDs overordnede bestemmelser i erstatningsforskriften. Sats- og beregningsforskriften inneholder utfyllende bestemmelser til LMDs erstatningsforskrift med beregningsregler, fastsatte satser og

fôrnormer. Dette er fastsatte forutsetninger for erstatningsutmålingen. Der forskriften viser til bestemmelser vedrørende produksjonstilskudd i jordbruket, henvises det til den til enhver tid gjeldende forskrift for produksjonstilskudd samt veiledningshefte og rundskriv de enkelte år.

Dokumenter om erstatning etter klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon, , er tilgjengelige under tema "Erstatning landbruk" på Landbruksdirektoratets hjemmesider (www.landbruksdirektoratet.no).

- FOR-2012-01-17 nr 56 om erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (erstatningsforskriften)
- FOR-2018-08-01 nr. 1215 om satser for og beregning av erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (sats- og beregningsforskriften)
- LMDs og Landbruksdirektoratets fastsettelsesbrev til forskriftene
- Rundskriv til erstatningsforskriften og sats- og beregningsforskriften
- Altinn er inngangsportalen for elektronisk søknad

Lenke til forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket finnes på www.lovdata.no og www.landbruksdirektoratet.no.

Innhold

1. Kommentarer til erstatningsforskriften	5
1.1 Til § 1 Formål.....	5
1.2 Til § 2. Vilkår	5
1.2.1 Klimabetinget skade.....	5
1.2.2 Foretaket må ha rett til produksjonstilskudd.....	6
1.2.3 Forsikringsselskap tilbyr ikke forsikring som dekker tapet	7
1.2.4 Foretakets ansvar for å dokumentere skaden og gi melding til kommunen.	7
1.3 Til § 3 – Erstatning.....	8
1.3.1 Svikt i avling på rot kan gi rett til erstatning	8
1.3.2 Svikt i honningproduksjon kan gi rett til erstatning.....	8
1.4 Til § 5 Søknad	8
1.5 Til § 8 Retting av feilutbetalinger og § 10 Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp mv.....	8
1.6 Til § 9 Avkorting.....	9
1.7 Til § 11 Administrasjon, klage og dispensasjon	10
1.7.1 Kommunens behandling av søknad.....	10
1.7.2 Fylkesmannens behandling av avvisningsvedtak.....	10
1.7.3 Fylkesmannens behandling av søknaden.....	10
1.7.4 Fylkesmannens behandling av klage.....	10
1.7.5 Behandling av dispensasjonssøknad.....	11
2 Kommentarer til sats- og beregningsforskriften.....	12
2.1 Til § 2 Om beregningen.....	12
2.1.1 Mulighet for å ta ut dårligste år i gjennomsnittsperioden.....	12
2.1.2 Erstatningsberegning for vekster som ikke har egen sats	12
2.2 Til § 3 Søknad og dokumentasjon	12
2.3 Til § 4 Generelle regler.....	13
2.3.2 Areal i vekstgruppen og produksjonstilskudd	13
2.3.3 Økologisk dyrkede arealer.....	14
2.3.4 Kvalitetsforringelse i frukt og bær og verditap.....	14
2.4 Til §§ 5, 6 og 7 Avlingssvikt i salgsproduksjoner	14
2.4.2 Erstatningsberegning	14
2.4.3 Generelle krav til dokumentasjon av gjennomsnittsavling og skadeårets avling	15
2.4.4 Dokumentasjon av mengder og ulike vekstgrupper.....	16
2.4.5 Dokumentasjon ved bruk av «Totalsalg i kroner».....	18

2.4.6	Korreksjon av gjennomsnittsavling.....	18
2.5	Til § 5 om sparte høstekostnader i skadeåret og følgeskader av vinterskader	19
2.5.2	Uhøstet areal og unntak for høsteplikt – forutsetter dokumentasjon eller forvaltningens vurdering.....	19
2.5.3	Følgeskader av vinterskader i frukt- og bærproduksjon.....	20
2.6	Til § 6 om gjennomsnittsavling og skjønsmessig fastsettelse.....	20
2.6.2	En vekst – ulik erstatningssats for leveranse til konsum og industri.....	21
2.7	Til §§ 8 og 9 om beregningsregler for grovfôrproduksjon i foretak med husdyr	21
2.7.2	Areal til grovfôrproduksjon	21
2.7.3	Fastsatt normavling i hver enkelt kommune.....	21
2.7.4	Avling i skadeåret – oppmålt fôrlager og fôropptak før oppmålingsdato.....	22
2.7.5	Dokumentasjon av søknaden	24
2.7.6	Samdrift i melkeproduksjon	24
2.8	Til § 10 Erstatning ved klimabetinget svikt i honningproduksjonen	24
2.8.2	Gjennomsnittsproduksjon av honning	25
2.8.3	Frist for innsending av dokumentasjon	25
2.8.4	Dokumentasjon av antall bifolk.....	25
2.8.5	Dokumentasjon av honningmengde.....	25
2.9	Til § 11 Dokumentasjon og melding ved svikt i honningproduksjon.....	26
2.10	Til § 12 Kommunens ansvar for kontroll	26
2.11	Til forskriftens kapittel 5 om standardiserte satser og normer	26

1. Kommentarer til erstatningsforskriften

Kommentarene i kapittel 1 i rundskrivet gjelder forskrift av 17.01.2012 nr. 56 om erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (erstatningsforskriften).

1.1 Til § 1 Formål

Erstatningsordningen skal redusere tap som oppstår som følge av svikt i produsert mengde. Ordningen er ment som et sikkerhetsnett der hvor produsenten ikke kan sikre seg på annen måte, og ikke en form for inntektsgaranti.

Dersom klimatiske forhold fører til en svikt i avlingskvalitet, dekker ikke ordningen dette. Det er gitt ett unntak fra hovedregelen, og dette gjelder kvalitetstap i frukt og bær. Unntaket er beskrevet i rundskrivets kommentarer til sats- og beregningsforskriften § 4.

1.2 Til § 2. Vilkår

1.2.1 Klimabetinget skade

Det er bare skader som er **forårsaket av klimatiske forhold** som kan gi rett til erstatning. Klimatiske forhold som kan gi rett til erstatning er bl.a. tørke, mye nedbør, flom eller frost. Dette er værforhold som kan gi vanskelige vekst- og innhøstingsforhold.

Det gis ikke erstatning for

- avlingssvikt som er forårsaket av sykdommer, skadedyr og ugras, selv om forekomsten kan knyttes til klimatiske forhold.
- avlingssvikt som skyldes en driftsform som ikke er faglig forsvarlig.
- avlingssvikt som skyldes forhold som kan kontrolleres ved aktiv bruk av forebyggende tiltak.
- indirekte klimatisk skade, f.eks. dårlig pollinering som gir lave avlinger eller sterk vind som gir mye nedfallsfrukt. Jordskred ansees i utgangspunktet ikke som direkte klimatisk skade.

Skadeårsak

Begrunnelsen for avlingssvikt skal beskrives i pkt. 2 om «Skadeårsak» i søknadsskjemaet.

Klimaprosent

Søker skal også anslå «den andel av avlingssvikt som skyldes klima i prosent». Denne «klimaprosenten» skal i tillegg vurderes og ev. bekreftes av kommune og fylkesmann under punktet i ELF om Beregninger. Foretak og forvaltning må foreta en faglig vurdering av om hele avlingssvikten skyldes klimaforholdene i vekstsesongen eller om hele eller en andel av avlingssvikten skyldes dyrkningstekniske forhold. **Klimaprosent skal reduseres når det er andre forhold enn klima som har ført til avlingssvikt.**

Dersom det er naturgitte forhold som er årsaken til at avlingen er lav og årsakssammenhengen mellom avlingssvikten og de klimatiske forholdene ikke kan

sannsynliggjøre avlingssvikten, skal klimaprosenten justeres skjønnsmessig for den delen av avlingssvikten som ikke skyldes klimatiske forhold.

Naturgitte forhold som kan vektlegges er f.eks. geografisk beliggenhet i kommunen; høyde over havet, snøforhold og om jordene er vendt mot nord eller sør. Distriktstilskudd for kjøtt har sonegrenser som kan gå på tvers av kommunegrenser. Disse grensene som ikke følger de administrative grensene, gir en indikasjon på at avlingsnivået ikke forventes å være på samme nivå i hele kommunen.

Momenter i vurderingen av dyrkningstekniske forhold relatert til klimaprosenten:

- Dårlig drenert areal kan føre til at rett til erstatning bortfaller eller reduseres.
- Tidspunkt for våronn og høsting må være utført i samsvar med god agronomi.
- Både art og sort som dyrkes må være tilpasset de normale klimatiske forhold.
- I tilfeller der leid maskinkapasitet er en del av driftsformen skal dette også inngå i vurderingen av driften. Når det er få dager hvor høsting kan skje grunnet klimatiske forhold, og avlingen under normale klimatiske forhold ville blitt høstet, må fylkesmannen utøve skjønn og vurdere andel av avlingstapet som kan være erstatningsmessig.
- Vurdering av om gjødsling er i samsvar med gjødslingsnorm, og av andre driftsmessige tiltak som f.eks. kalking og bekjempelse av ugras, sykdommer og skadedyr.
- Er de agronomiske tiltakene tilpasset klimaet i skadeåret?
- Grovfôrproduksjon – vurder engas omløpstid, er det gammel eng med redusert produksjon.
- I intensive produksjoner på tørkeutsatt jord er det forventet at det er lagt til rette for vanning når det er behov.

For at et tap skal kunne erstattes etter denne forskriften, må søkeren ikke ha kunnet sikre seg mot tapet. Dette innebærer at søkeren må ha opptrådt faglig forsvarlig. Dette omfatter også en forebyggingsplikt. Foretaket må heller ikke selv være skyld i tapet gjennom uaktsom adferd.

Tapsbegrensningsplikt gjelder når det har oppstått en skadesituasjon, bl.a. i forhold til avling som kan ha en restverdi. Avling med restverdi skal høstes dersom verdien overstiger høstekostnadene jf. omtale i del 2 til sats- og beregningsforskriften.

Vurdering av årsak (driftsform eller klima) ved svikt i honningproduksjonen omtales i rundskrivets tolkningen av § 10 i sats- og beregningsforskriften. Klimaprosent i beregningen i søknadsskjemaet benyttes for å justere for andre tapsårsaker, og vi anbefaler at avviket skal være av en viss størrelse før klimaprosenten reduseres.

1.2.2 Foretaket må ha rett til produksjonstilskudd

Foretaket må ha rett til produksjonstilskudd på skadetidspunktet, men må ikke nødvendigvis ha søkt og fått tilskuddet.

1.2.3 Forsikringselskap tilbyr ikke forsikring som dekker tapet

En «allment tilgjengelig forsikringsordning» er en forsikringsordning som tilbys som et ferdig produkt i markedet, d.v.s. en forsikringsordning som ikke er en individuelt utarbeidet forsikringsavtale. Det er ikke nødvendig at flere selskap tilbyr en slik forsikring, og heller ikke at en stor andel av aktuelle forsikringstagere har tegnet slik forsikring, for at forsikringsavtalen skal ansees som «almennt tilgjengelig»

Foretaket kan tegne forsikring som dekker deler av egenrisikoen og ev. tap ut over toppavgrensning, jfr. § 6, uten at dette fører til reduksjon i utmålt erstatning.

1.2.4 Foretakets ansvar for å dokumentere skaden og gi melding til kommunen.

I søknaden skal foretaket og kommunen gi en vurdering av ulike årsaker til tapet. Vurdering og dokumentasjon av skadeårsak i søknaden er nødvendig for fylkesmannens behandling av søknaden. Vurderinger og dokumentasjon av skaden er det søkeren som er pliktig til å gi, jf. § 7 i erstatningsforskriften. Det er avgjørende at foretaket har god dokumentasjon av årsakssammenheng og skadeomfang.

Dersom det mangler tilstrekkelig dokumentasjon for å kunne vurdere søknaden, skal søknaden avvises, jf. forvaltningsloven § 33 andre ledd andre punktum. Dette forutsetter at forvaltningen har oppfylt sin undersøkelsesplikt etter forvaltningsloven § 17. Når fylkesmannen har åpnet saken og vurdert om dokumentasjonen gjør det mulig å fastsette skadeårsak og skadeomfang, har man påbegynt en realitetsbehandling. Kommer fylkesmannen etter en vurdering til at det er mest sannsynlig at skaden ikke skyldes klimaet, skal søknaden avslås (ikke avvises).

Det er et krav i forskriften at foretaket melder om klimatisk skade til kommunen «uten ugrunnet opphold». Vilkåret understreker foretakets ansvar for å dokumentere skaden. Et foretak som melder fra så raskt som mulig etter en klimaskade, vil stille bedre i en bevisituasjon enn den som ikke melder fra. I de tilfellene der foretaket ikke har meldt om klimaskade til kommunen, men hvor det er dokumentert at skaden er klimabetinget, er vilkåret om melding å anse som oppfylt. Dersom søker kan godtgjøre at skaden skyldes klima, vil det dermed ikke være behov for noen nærmere vurdering av om melding er gitt i rett tid.

Etter sats- og beregningsforskriften § 12 skal kommunen kontrollere minimum 10 % av innmeldte skader. I mange av sakene vil dermed kommunen ikke kunne gi uttalelse om skaden etter en stedlig kontroll. Kommunen skal imidlertid som en del av søknadsbehandlingen, alltid gi en uttalelse om skadeårsaken.

Det er derfor alltid viktig at foretaket selv fremskaffer nødvendige opplysninger som kan bidra til å opplyse skadeomfang og årsakssammenheng. Dokumentasjonen må med andre ord kunne bekrefte at det er en klimatisk skade og hvor stor del av avlingen som ble tapt som følge av denne skaden.

God dokumentasjon kan være en uttalelse om klimautfordringer fra kommunen eller et profesjonelt fagmiljø. Annen god dokumentasjon vil f.eks. være skadeomfang i hele områder eller meteorologiske data. Bilder kan gi god tilleggsinformasjon.

1.3 Til § 3 – Erstatning

1.3.1 Svikt i avling på rot kan gi rett til erstatning

Med avlingssvikt menes svikt i produsert mengde sammenlignet med gjennomsnittsavling i vekstgruppen. Gjennomsnittsavling blir beregnet ut fra søkers oppnådde avling de fem foregående år. For grovfôrproduksjon i foretak med husdyr benyttes den fastsatte normavlingen.

Erstatningen dekker svikt i «avling på rot» for vekster på arealer som er tilsådd eller tilplantet og for enkelte vekster som overvintrer på vokseplassen. Bare vekster som benyttes til mat og/eller fôr, småplanter som skal benyttes til produksjon av mat og/eller fôr, samt såvarer og settepoteter, inngår i ordningen.

Med småplanter menes planter som skal videreselges for produksjon av mat eller fôr (eks. salg av jordbærstiklinger). I et felt med småplanteproduksjon for videresalg kan småplanten erstattes. I et jordbærfelt der bærene er avlingen, kan bærene, men ikke planten, erstattes.

Eksempler på tap som ikke gir rett til erstatning, jf. sats- og beregningsforskriften:

- tilfeller der avlingstapet skjer etter at avlingen er høstet, f.eks. under tørking eller lagring
- blomster-/ prydplanter / veksthusvekster er ikke omfattet av forskriften
- avlingssvikt grunnet ugras, plantesykdommer eller skadedyr
- avling med kvalitetstap

1.3.2 Svikt i honningproduksjon kan gi rett til erstatning

Svikt i honningproduksjon må være forårsaket av klimatiske forhold og plikten til å forebygge skade må være oppfylt. Sats- og beregningsforskriften kapittel 3 gir nærmere bestemmelser for denne type erstatninger.

1.4 Til § 5 Søknad

Søknadsfrister er fastsatt i sats- og beregningsforskriften § 3. Søknader om erstatning som er sendt etter søknadsfristens utløp skal avvises av fylkesmannen. Bestemmelse om dispensasjon jf. § 11.

1.5 Til § 8 Retting av feilutbetalinger og

§ 10 Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp mv.

Alle feilutbetalte erstatninger skal som hovedregel kreves tilbake. Det må vurderes om tilbakebetalingskravet er foreldet, jf. lov om foreldelse. Dersom man kommer frem til at det har skjedd en feilutbetaling og kravet ikke er foreldet, må det fattes et nytt vedtak med riktig erstatningsbeløp. Adgangen til å fatte et slikt omgjøringsvedtak er hjemlet i forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

Kravet om tilbakebetaling og omgjøringsvedtak forhåndsvarsles etter forvaltningsloven § 16 og § 35. Det er klagerett på vedtak om tilbakebetaling og på omgjøringsvedtak etter forvaltningsloven.

Innkrevning av renter

Det er i to ulike situasjoner man krever renter.

Ved ordinær tilbakebetaling av for mye mottatt erstatning, kreves renter kun dersom kravet ikke blir betalt ved forfall.

Ved minimum grov uaktsomhet kreves det renter fra tidspunktet for utbetalingen av den urettmessige erstatningen.

Krav om renter må forhåndsvarsles, noe som kan gjøres i vedtaksbrevet om krav om tilbakebetaling/avkorting. Det kan også forhåndsvarsles i et eget varselsbrev.

Se veileder for produksjonstilskudd om renter som gjelder tilsvarende for avlingssvikt så langt det passer.

1.6 Til § 9 Avkorting

Selv om søker har rett til erstatning, kan det være tilfeller der man skal redusere i berettiget erstatning. Dette kalles avkorting.

Det følger av § 9 nr 1. at erstatningen kan avkortes dersom foretaket ikke

- har drevet på en faglig forsvarlig måte
- har gjort det som normalt kan forventes for å forebygge tap

Vurderingen av om driften er faglig forsvarlig og om forebyggingsplikten er oppfylt, skal normalt skje i tilknytning til vurdering av årsaksforholdet og klimaprosenten, ikke som avkorting i ferdig beregnet erstatning. Det kan likevel være tilfeller der man får opplysninger etter at vedtaket er fattet, og det blir aktuelt å varsle og fatte et vedtak om avkorting i allerede innvilget erstatning.

Når det gjelder bruken av § 9 nr. 2, se veiledningene for produksjonstilskudd. Denne veiledningen gjelder tilsvarende for avlingssvikt så langt det passer.

Dersom det er gitt feilopplysninger eller mangelfulle opplysninger i søknaden, rapportering eller på annen måte, kan berettiget erstatning avkortes etter § 9 nr. 3. For at avkortingsbestemmelsen skal brukes, må søker ha handlet uaktsomt eller forsettlig når feilopplysningene ble gitt. Det er også et krav om at handlingen har gitt eller kunne ha gitt en merutbetaling. Bestemmelsen er utformet som en «kan»-regel, men det klare utgangspunktet er at det skal avkortes dersom vilkårene er oppfylt etter § 9. Veiledningene for produksjonstilskudd gjelder tilsvarende så langt det passer.

Et vedtak om avkorting skal forhåndsvarsles i tråd med forvaltningsloven § 16. Det er klagerett på vedtak om avkorting.

1.7 Til § 11 Administrasjon, klage og dispensasjon

1.7.1 Kommunens behandling av søknad

Kommunen mottar søknaden og kontrollerer at den er fullstendig utfylt og at dokumentasjon av avlingsmengde m.m. som er tilgjengelig på søknadstidspunktet, er vedlagt. Kommunen sjekker opplysningene i søknaden mot dokumentasjonen i sin gjennomgang av søknaden. Dokumentene journalføres og oppbevares hos instansene (kommune/fylkesmann) som mottar dem. Dokumentasjonen må kunne fremlegges ved en forvaltningskontroll. Kommunen kontrollerer at foretaket har rett til produksjonstilskudd for arealene det er søkt avlingssvikterstatning for. Kommunen skal ha en journal/excelark der meldedato om avlingssvikt er notert, og som angir om stedlig kontroll er utført.

Kommunen gir uttalelse til søknaden. Uttalelsen oversendes fylkesmannen og skal inneholde:

- beskrivelse og vurdering av skadeårsaken, og i tilfeller der det er flere årsaker, forslag til en prosentvis fordeling mellom klimaårsak og andre årsaker
- kommentar på om meldefristen er overholdt og utfylt meldedato i ELF-søknad
- en vurdering av om tapsbegrensningsplikten er overholdt

1.7.2 Fylkesmannens behandling av avvisningsvedtak

Dersom vilkårene for å behandle en søknad ikke er til stede, eller at søknadsfristen er oversittet, skal fylkesmannen avvise saken. Dersom søknaden avvises, skal det treffes et kort avvisningsvedtak som sendes søker. Avvisningsvedtaket kan påklages. Det skal opplyses om klageadgang og mulighet til å søke dispensasjon i vedtaket. Klage skal behandles av Landbruksdirektoratet.

1.7.3 Fylkesmannens behandling av søknaden

Fylkesmannen fatter vedtak om erstatning etter forskriften. Vilkårene for å behandle søknaden må være til stede. Fylkesmannen skal påse at saken er så godt opplyst som mulig, jf. forvaltningsloven § 17. I vedtaksbrevet skal det opplyses om klageadgang.

1.7.4 Fylkesmannens behandling av klage

Foretakets klage på fylkesmannens vedtak skal sendes kommunen, jf. forskriften § 11. Kommunen skal uttale seg om klagen og videresende den til fylkesmannen. Fylkesmannen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til, og vurdere innholdet i vedtaket på nytt, i lys av klagegrunnene jf. forvaltningsloven § 33.

Dersom fylkesmannen finner at klagen er berettiget, skal han oppheve eller endre vedtaket og sende det nye vedtaket til foretaket uten å varsle Landbruksdirektoratet.

Dersom fylkesmannen finner at vilkårene for å behandle klagen foreligger, men ikke finner klagen berettiget, skal klagen med sakens dokumenter sendes Landbruksdirektoratet for klagebehandling. Fylkesmannen skal i denne forbindelse «tilrettelegge» klagebehandlingen, dvs. at fylkesmannen i oversendelsesbrevet skal begrunne hvorfor klagen ikke bør etterkommes, med henvisning til sakens dokumenter, og sakens opplysninger for øvrig. Fylkesmannen skal også kommentere nye opplysninger som klager

har fremsatt i klagen, og si noe om hvilken betydning disse opplysningene bør tillegges i direktoratets klagebehandling.

1.7.5 Behandling av dispensasjonssøknad

Foretaket kan søke om dispensasjon fra forskriftens §§ 2 og 5, i henhold til forskriften § 11. Landbruksdirektoratet kan i «særlige tilfeller» gi dispensasjon fra disse to bestemmelsene.

Ordlyden «særlige tilfeller» indikerer at dispensasjon kun skal gis unntaksvis. En dispensasjon kan aldri gå ut over formålet med forskriften.

For at en dispensasjonssøknad skal kunne behandles, er minstekravet at det må foreligge en dispensasjonssøknad fra foretaket eller fra organisasjoner eller lignende som representerer foretaket.

Søknaden om dispensasjon skal sendes via kommune til fylkesmannen, som skal gi uttalelse til dispensasjonssøknaden. Dette innebærer at fylkesmannen skal kommentere søkers grunnlag for å søke om dispensasjon fra forskriften. Fylkesmannen bør også kommentere eventuelle nye opplysninger som søker har fremsatt i søknaden, og si noe om hvilken betydning disse opplysningene bør tillegges i direktoratets dispensasjonsbehandling.

Landbruksdirektoratet skal i sin søknadsbehandling vurdere om det foreligger et særlig tilfelle som gir grunnlag for å dispensere fra forskriftens vilkår eller oversittet søknadsfrist.

Klage på dispensasjon skal sendes Landbruksdirektoratet. Direktoratet skal vurdere om vilkårene for å behandle klagen foreligger (bl.a. om fristen er overholdt), og dersom disse vilkårene er oppfylt, om klagen skal gis medhold. Dersom direktoratet ikke finner klagen berettiget skal det tilrettelegge klagebehandlingen for klageinstans, som er Landbruks- og matdepartementet.

Landbruks- og matdepartementet behandler klagen jf. forvaltningsloven § 34. Departementet kan prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye omstendigheter som er fremkommet i saksforberedelsen.

2 Kommentarer til sats- og beregningsforskriften

Kommentarene i kapittel 2 i rundskrivet gjelder forskrift 2018-08-01 nr. 1215 om satser for og beregning av erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (sats- og beregningsforskriften).

2.1 Til § 2 Om beregningen

2.1.1 Mulighet for å ta ut dårligste år i gjennomsnittsperioden

Søker velger av de seks siste år hvilke fem år som skal inngå som grunnlag for gjennomsnittsavlingen. Dersom søker ikke tar ut et år, er det de fem siste år før skadeåret som legges til grunn for beregningen. I tilfeller der søker ikke har hatt produksjon i vekstgruppen i seks år, er det ikke anledning til å ta ut dårligste år. For svikt i honningproduksjon skal tre av de fire siste årene velges som grunnlag for gjennomsnittsproduksjon. Ved beregning av avlingssvikt for grovfôrproduksjon i foretak med husdyr er det fastsatt normavling for hver kommune.

Søkers ansvar

Søker har ansvaret for å velge det dårligste året.

Forvaltningens ansvar

Dersom søker ber om veiledning, har forvaltningen ansvar for å gi råd. I tilfeller der kommune/fylkesmann oppdager at det ikke er det dårligste året som foretaket har tatt ut, kan forvaltningen benytte hovedregelen om at det er de fem siste årene som danner grunnlaget for beregningen eller etter kontakt med foretaket, beregne hvilket år som var det dårligste. Har forvaltningen endret beregningsgrunnlaget, må dette framgå av vedtaket.

2.1.2 Erstatningsberegning for vekster som ikke har egen sats

Gjeldende forskrift fastsetter i § 2 siste ledd at «Dersom det ikke er fastsatt en egnet sats for den aktuelle veksten, skal fylkesmannen benytte egnet sats i vekstgruppen». I valget av «egnet sats» blant satsene i den aktuelle vekstgruppen jf. § 17, vil det normalt være naturlig å vektlegge verdimessig likhet.

2.2 Til § 3 Søknad og dokumentasjon

Søknadsfristen kan ikke fravikes. Det er et krav at søknad skal sendes på skjema for aktuell vekstgruppe, og søknaden skal inneholde alle tilgjengelige opplysninger. Dersom søker ikke har endelige avlingstall for skadeåret 31.10, må søknaden sendes innen fristen og dokumentasjonen ettersendes.

Søker har plikt til å dokumentere kravet om erstatning. Erstatningsforskriften § 7 gir overordnede bestemmelser om denne opplysningsplikten. Dokumentasjonen må være i samsvar med regnskap slik at oppgitte data er mulig å kontrollere (med unntak av korn).

Dokumentasjonen som skal følge søknad (ev. ettersendes) og legges frem ved kontroll, skal oppfylle kravene som fremkommer i gjeldende bokføringsforskrift. Beregningene som

blir lagt til grunn ved erstatning skal kunne dokumenteres med originalbilag, slik at beregningene er kontrollerbare og kan etterprøves.

I saker hvor mengden ikke er dokumentert i regnskapet, må beregningen av mengde baseres på regnskapsbilag, jf. forskrift om bokføring FOR-2004-12-01-1558 § 5-1-1. Her er det krav om at salgsdokumentet minst skal inneholde omfang og vederlag. Denne forskriftsbestemmelsen understøtter forvaltningens krav om dokumentasjon av tap i mengde, kilo eller antall.

For vekster som selges i antall og ikke i kilo har Landbruksdirektoratet i samarbeid med grøntbransjen blitt enige om omregningsfaktorer som benyttes i omregning fra antall til kilo.

Søknad om erstatning skal behandles uten ugrunnet opphold. Dersom det må forventes at det vil ta lang tid (3 – 4 uker) før vedtak om erstatning kan fattes, skal fylkesmannen sende foreløpig svar, jf. forvaltningsloven § 11 a.

Forskuddsutbetaling

Ved store tap og likviditetsproblemer kan det være behov for at søkere får behandlet sin søknad raskt, ev. får utbetalt forskudd. Sats- og beregningsforskriften gir mulighet til å utbetale et forskudd på inntil 50% av forventet erstatning. Det utbetales ikke forskudd på erstatning ved svikt i honningproduksjon.

En beslutning om forskuddutbetaling er ikke et enkeltvedtak i forvaltningslovens forstand. Det er ikke klageadgang på en beslutning. Vedtaket om erstatning fattes når man beregner hele erstatningssummen, og det er først da det er klageadgang med frist på tre uker, jf. forvaltningsloven § 29.

2.3 Til § 4 Generelle regler

2.3.2 Areal i vekstgruppen og produksjonstilskudd

Erstatning for avlingssvikt beregnes pr. vekstgruppe. Dette er de samme vekstgruppene som er definert i forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket.

Foretakets areal for vekstgruppen defineres som totalareal av alle vekster i vekstgruppen oppgitt i søknad om produksjonstilskudd pr. 01.10 i skadeåret. Innmarksbeite skal likevel ikke inngå i beregningen av vekstgruppe grovfôr. Alt jordbruksareal som har vært brukt til å dyrke vekster i aktuell vekstgruppe i skadeåret, skal uten hensyn til leietid og leieavtaler inngå i arealgrunnlaget. Tilsvarende skal arealtall for vekstene i vekstgruppen som er oppgitt i søknadene om produksjonstilskudd i de foregående tre/fem år, inngå i beregningen av gjennomsnittsavlingen. Dersom søker har rett til produksjonstilskudd, men ikke søker om produksjonstilskudd, må arealet som oppgis oppfylle de samme kravene som om det ble søkt om produksjonstilskudd.

Preutfylte arealtall for skadeåret i erstatningssøknaden er hentet fra godkjent produksjonssøknad fra året før. For kontroll av søkers oppgitte areal eller om preutfylt areal også gjelder i aktuelt skadeår, kan søknad om produksjonstilskudd (PT-eStil) benyttes.

Søkers oppgitte arealtall kan bli endret i godkjent produksjonstilskuddssøknad, da kommunen skal bekrefte søknaden. Dette innebærer bl.a. at kommunen skal kontrollere grovfôrareal mot foretakets dyretall og salg av grovfôr. Dersom omsøkt areal blir endret, skal det korrigerede godkjente arealet legges til grunn i erstatningsberegningen for avlingssvikt.

2.3.3 Økologisk dyrkede arealer

Ved beregning av foretakets gjennomsnittsavling skal areal som er under omlegging fra konvensjonell til økologisk drift, inngå.

Eventuell avlingsnedgang som følge av at produksjonen er lagt om til økologisk, gir ikke rett til erstatning ved avlingssvikt.

2.3.4 Kvalitetsforringelse i frukt og bær og verditap

Hovedregelen er at erstatningen beregnes med utgangspunkt i avlingsmengde. I vekstgruppenene frukt og bær kan erstatningen i noen definerte tilfeller beregnes som et verditap grunnet kvalitetsforringelse og beregningsmåten «totalsalg i kroner» benyttes.

Fylkesmannen kan ikke fritt velge beregningsmetode. Metoden «Totalsalg i kroner» kan bare benyttes der fylkesmannen har fattet vedtak om at klimabetinget kvalitetsforringelse i frukt- og bærproduksjon kan regnes som erstatningsmessig avlingssvikt. Forutsetningen for et slikt vedtak er at skaden er forårsaket av haglskade, store nedbørsmengder eller frost. Andre klimaskader gir ikke adgang til å bruke totalsalgsmetoden. For andre produksjoner enn frukt og bær regnes ikke kvalitetsforringelse som avlingssvikt som gir rett til erstatning.

Fylkesmannens vedtak om erstatning der totalsalgsmetoden er brukt, skal inneholde begrunnelse for hvorfor denne beregningsmåten er benyttet.

På samme måte som for beregning av avlingssvikt som mengdetap, skal gjennomsnittsavlingen beregnes ved at alle vekster i aktuell vekstgruppe som er dyrket både i skadeåret og i ett eller flere av de foregående årene, føres opp. Dokumentasjonskrav ved bruk av beregningsmåten «totalsalg i kroner» er spesifisert i rundskrivets tolkning av §§ 5, 6 og 7.

2.4 Til §§ 5, 6 og 7 Avlingssvikt i salgsproduksjoner

2.4.2 Erstatningsberegning

Erstatningen beregnes med utgangspunkt i foretakets avling i skadeåret sammenlignet med gjennomsnittsavlingen i vekstgruppen (forventet avling). Forskjellen mellom oppnådd avling og forventet avling i skadeåret fratrukket 30 % egenrisiko benevnes som avlingssvikt eller erstatningsberettiget avlingstap. 30 % egenrisiko beregnes av forventet avling. Gjennomsnittsavlingen beregnes ved at alle vekster i aktuell vekstgruppe som er dyrket både i skadeåret og i ett eller flere av de foregående år, føres opp. Årene som inngår i gjennomsnittsperioden framgår av § 2 og erstatningssatsen for den enkelte vekst er fastsatt i § 17.

Beregningseksemplet nedenfor illustrerer hvordan det økonomiske resultatet for den enkelte vekst påvirker erstatningen.

Erstatningsberegning	Blomkål konsum	Hodekål konsum	Isbergsalat konsum	Sum
Forventet avling i skadeåret, kg (gj.sn. avling * areal i skadeåret)	94 800	120 000	153 000	
Fratrukket 30 % egenrisiko, kg	28 440	36 000	45 900	
Fratrukket avling i skadeåret, kg	50 000	60 000	120 000	
Avlingssvikt i skadeåret, kg	-16 360	- 24 000	12 900	
Avlingssvikt klima forårsaket, %	100 %	50 %		
Andel avlingssvikt som kan er- stattes. Beregningsgrunnlag, kg	-16 360	-12 000	12 900	
Sats for veksten, kr/kg	11,00	5,70	16,00	
Avlingssvikt som kan erstattes. Beregningsgrunnlag, kr	-179 960	-68 400	206 400	-41 960
Sparte høstekostnader, kr	10 000			10 000
Erstatningsgrunnlag	-169 960	-68 400	206 400	-31 960

Erstatningen blir i dette tilfellet kr 31 960.

I beregningseksemplet er det satt inn mengder og satser for vekstgruppe grønnsaker for å illustrere hvordan erstatningsberegningen skal utføres. I enkeltsaker kan det være flere/færre enn tre vekster i vekstgruppen. Eksempelet viser at en relativt normal avling i isbergsalatproduksjonen delvis kompenserer for avlingssvikt i hodekål og blomkål. Det er bare de vekster som inngår i vekstgruppen i skadeåret som inngår i gjennomsnittsberegningen, jfr. § 4 om vekstgrupper. Unntaket er vekstgruppen «korn, oljefrø, erter...» jf. § 6 andre ledd, der gjennomsnittsavlingen beregnes felles for alle kornarter som foretaket har dyrket i gjennomsnittsårene. Eksempel: Foretaket dyrker kun bygg i skadeåret, men har dyrket både bygg, rug, hvete og havre i gjennomsnittsperioden. Gjennomsnittsavlingen (kg/daa) beregnes i slike tilfelle på grunnlag av alle kornartene. Oljefrø må ha vært dyrket i skadeåret for at denne produksjonen skal inngå i beregning av gjennomsnittsavlingen i vekstgruppen. Det samme gjelder for engfrø og erter.

2.4.3 Generelle krav til dokumentasjon av gjennomsnittsavling og skadeårets avling
Data fra skadeår og gjennomsnittår må være sammenlignbare slik at ved beregning av gjennomsnittsavling og skadeårets avling i salgsproduksjoner legges samme type avlingsdata til grunn. Dokumenterte salgskvanta uavhengig av kvalitetsforskjeller, inkludert fôrpoteter, settepoteter og såvare inngår i beregningen av gjennomsnittsavling og skadeårets avling, samt avrens av poteter. Dersom fôrpoteter, settepoteter og såvare m.m. ikke kan dokumenteres, skal disse mengdene utgå både i beregning av skadeår og gjennomsnittår.

Gjennomsnittsavling

- Dokumentasjon av gjennomsnittsavling vil som hovedregel være hovedbok med nødvendige underbilag.

- Underbilagene kan være i form av regnskapsutskrifter eller oppgaver/fakturaer fra varemottager / omsetningsledd, hvor salget fremgår i mengde og beløp i hvert av årene som inngår i gjennomsnittsavlingen.

Søkerens oppgaver skal samsvare med oppgaver gitt i andre tilskuddssøknader og beløp som framkommer i hovedboken. Eventuelle avvik må begrunnes av søkeren. Regnskapsutskrifter skal være bekreftet av ekstern regnskapsfører, revisor eller kommunen.

Skadeårets avling

I skadeåret vil mange søkere ha usolgte og dermed udokumenterte mengder på lager ved søknadsfristen 31. oktober. I skadeåret kan foretakets avling anslås på grunnlag av foretakets beholdningsoppgaver pluss dokumenterte salgsoppgaver. Disse opplysningene kan godtas som foreløpig dokumentasjon for å kunne utbetale forskudd. Når hele skadeårets avling er solgt, må foretaket ettersende dokumentasjon til fylkesmannen tilsvarende det som blir krevd av dokumentasjon for gjennomsnittsavling, og fylkesmannen kan sluttbehandle søknaden.

Det er søkers ansvar å sørge for at all nødvendig dokumentasjon fremskaffes. Kommunen skal ved behov bidra til innhenting av dokumentasjon. Kommunen skal kontrollere og bekrefte dokumentasjonen som er vedlagt søknaden. Fylkesmannen behandler ikke søknaden før all nødvendig dokumentasjon foreligger.

2.4.4 Dokumentasjon av mengder og ulike vekstgrupper

Ifølge erstatningsforskriften § 7 plikter søker å gi landbruksforvaltningen alle opplysninger som de finner nødvendig. For noen vekstgrupper er mengder i gjennomsnittsårene preutfylt i ELF-søknaden. Disse dataene er kun veiledende for søker. I produksjoner som helt eller delvis mangler preutfylling i ELF, er det behov for enten utfylling av alle nødvendige avlingsdata eller tilleggsinformasjon til preutfylte data.

Kornproduksjon

Landbruksdirektoratets fagsystem for kornleveranser «PRIS», registrerer den enkelte produsents kornleveranse på kornmottaket. Disse dataene gir datagrunnlaget for gjennomsnittsårene og danner grunnlaget for de preutfylte kornmengdene i søknadsskjemaet i ELF.

For skadeåret baseres foretakets korn- og oljefrøavling på dokumenterte leveranser til kornmottak (korn 15 % vann og oljefrø 8% vann). I fagsystemet «PRIS» registreres fortløpende kornleveranser i skadeåret. Disse dataene overføres fra «PRIS» til ELF fire ganger årlig (4 kornoppgaver). Kornoppgavene er tilgjengelig i ELF et par uker etter henholdsvis 30.11 (kornoppgave 2) i skadeåret og 31.03 (kornoppgave 3) og 30.06 (kornoppgave 4) påfølgende år. Kornoppgavene f.o.m. 2016 inneholder også kontraktdyrket såkorn og korn som er leiemalt eller leierenst.

Kornoppgave 4 dokumenterer foregående års totalleveranse. For skadeåret må søker levere kopi av kornoppgjør dersom søknaden skal behandles før leveransene er registrert i ELF. I ELF-veiledningen er dette nærmere beskrevet.

I tilfeller der søker bruker korn til egne husdyr er fôrplaner nødvendig dokumentasjon ved kontroll av mengde fôrkorn.

Frukt- og bærproduksjon

Frukt- og bæravlingen kan dokumenteres med kopi av siden for frukt og bær i hovedbok fra regnskapet for gjennomsnittsårene. For epler er mengde kl. 1 preutfylt i ELF-søknaden (gjennomsnittsårene). Disse mengdene er hentet fra søknad om produksjonstilskudd. Fra søknadsomgangen januar 2012 er det innført et distrikts- og kvalitetstilskudd for epler og pærer av sams kvalitet som er solgt gjennom godkjent omsetningsledd eller er dokumentert benyttet på søkers eget pressanlegg. Dette vil også være preutfylt i ELF. Den beste dokumentasjonen på det som er levert til pressing før 2011, vil være en attestert utskrift fra "Fruktklienten" som er det dataprogrammet alle fruktmottakene benytter. Oppgave over den totale avlingsmengden krever i de fleste tilfelle tilleggskjøring dokumentasjon fra søker.

Leveranser til godkjente mottak (frukt og bær) kan dokumenteres med en attestasjon fra mottaket. Direktesalg eller salg til butikk eller andre ikke godkjente mottak må attesteres av regnskapskontor etter at mva. regnskapet er avsluttet. Leveransene spesifiseres i et vedlegg til søknaden. De som fører eget regnskap lager en tilsvarende oversikt, og denne attesteres av revisor eller kommunen etter at det er foretatt kontroll mot regnskap og alle bilag.

Potet- og grønnsakproduksjon

Potet- og grønnsaksavlingen kan dokumenteres med kopi av hovedbok fra regnskapet for gjennomsnittsårene. Dato i hovedboken angir hvilket avlingsår det gjelder. Foretakets omsetningstall for poteter og grønnsaker tidligere år framgår også av hovedboken, noe som kan være nyttig ved vurdering av solgte mengder. Skadeårets avling dokumenteres ved regnskapsbilag. Regnskapsdata bør attesteres av regnskapskontoret eller revisor.

Der søker bruker poteter til egne husdyr er fôrplaner nødvendig dokumentasjon av mengde fôrpotet.

Salgsproduksjon av grovfôr

Salg av grovfôr skal for gjennomsnittsårene framgå av regnskapets hovedbok. Skadeårets avling dokumenteres ved regnskapsbilag. Mange samdriftsmedlemmer selger fôr til samdriften de er medlem av. En del av disse vil også ha noe beiting på eget areal av samdriftens dyr. Det er ikke krav om at fôropptak fra samdriftens dyr på beite på samdriftsmedlemmenes areal i gjennomsnittsåret og skadeåret skal inngå i beregningen. Det beregnes ikke svinn av fôrlageret for vekstgruppe «grovfôr salgsproduksjon». Salgsproduksjon grovfôr baseres på standardene for rundballer, som for grovfôrproduksjon i foretak med husdyr.

2.4.5 Dokumentasjon ved bruk av «Totalsalg i kroner»

Det er verdien av avlingen på høstetidspunktet (ut av jorden) som skal brukes i beregning av erstatningen, både for gjennomsnittsårene og skadeåret. Hvis avlingen bearbeides før salg, skal utgifter til bearbeidingen trekkes fra salgsinntektene.

Det skal alltid være samsvar mellom oppgitte salgsinntekter/utgifter og regnskap/hovedbok. Foretakets omsetningstall tidligere år framgår av hovedboken, og kan være relevant informasjon ved vurdering av sparte sorterings- og pakkekostnader. Søker må levere følgende dokumentasjon før søknaden kan behandles:

For avling som ikke er bearbeidet før salg

- Salgsinntektene fra hvert av gjennomsnittsårene skal attesteres av regnskapskontor/revisor.
- Salgsinntektene fra skadeåret må som hovedregel attesteres av regnskapskontor/revisor. Alternativt kan det leveres kopier av alle salgsoppgavene, hovedboken kan ettersendes når den er klar.
- Kopi av oppsett fra regnskapsfører/hovedbok for hvert av gjennomsnittsårene.

For avling som er bearbeidet før salg

Regnskapskontor/revisor skal for hvert av gjennomsnittsårene og skadeåret attestere for oppgitte

- salgsinntekter

Følgende kostnader trekkes fra salgsinntektene for å finne verdien som skal benyttes ved totalsalgsmetoden:

- pakkeutgifter (inkludert sortering) - utgifter til leid hjelp og innleide pakkeoppdrag
- emballasjeutgifter
- fraktutgifter

2.4.6 Korreksjon av gjennomsnittsavling

Fylkesmannen fastsetter gjennomsnittsavlingen skjønnsmessig der det kan dokumenteres at foretakets drift er lagt om slik at beregnet gjennomsnittsavling ikke tilsvarer forventet avling. Det regnes f.eks. ikke som omlegging av foretakets drift at en har gått over til å dyrke en ny sort, heller ikke at det har vært omlegging fra ordinær bærproduksjon til bærproduksjon i tunneler. I de tilfeller hvor foretaket ønsker at gjennomsnittsavlingen fastsettes skjønnsmessig som en følge av at foretaket er i etablerings- eller nedbyggingsfase, skal de forholdene ved driften som gjør det sannsynlig at forventet avling er en annen enn historiske tall dokumenteres.

Gjennomsnittsavlingen skal ikke fastsettes skjønnsmessig i tilfeller der foretaket har hatt den aktuelle produksjonen i grunnlagsårene, men ikke kan dokumentere salget i næringsoppgaven. I slike saker avslås søknaden grunnet manglende dokumentasjon. Korreksjon av gjennomsnittsavling er også aktuelt i vekstgruppene frukt og bær der det er ulik andel i bæring i skadeår og gjennomsnittså jf. pkt. 2.6.

2.5 Til § 5 om sparte høstekostnader i skadeåret og følgeskader av vinterskader

Fylkesmannen skal beregne sparte høstekostnader, og dette må vurderes i hver enkelt sak. Dersom deler av avlingen ikke er høstet i skadeåret, skal det beløpet som representerer normale høstekostnader, fylles inn som «sparte høstekostnader» i ELF-søknaden. Ved akkordhøsting og lav avling skal bare avling som erstattes, gis trekk for sparte høstekostnader. Sparte høstekostnader beregnes i salgsproduksjoner, men ikke i grovfôrproduksjon med husdyr.

Sparte høstekostnader skal alltid beregnes når det er innleide maskiner eller arbeidshjelp. I tilfeller der høsting skal utføres av fast ansatte, ev. høstehjelp som er ansatt med fast lønn og er på garden over lengre tid, gjelder følgende: Dersom høstehjelpen i stedet for innhøstingsarbeid utfører andre oppgaver, skal det gis fradrag for sparte høstekostnader. Hvis de unntaksvis ikke utfører andre oppgaver, skal det ikke trekkes for sparte høstekostnader i beregningen.

Det gis ikke erstatning for økte høstekostnader som følge av f.eks. store avlinger med dårlig kvalitet eller vanskelige innhøstingsforhold.

Også variable kostnader ved f.eks. redusert bruk av eget høsteutstyr skal trekkes fra i beregningen av erstatningen. Det skal ikke trekkes for faste kostnader (reduisert bruk av eget høsteutstyr gir ikke reduserte faste kostnader). Beregningsgrunnlag for sparte høstekostnader kan bl.a. være dokumentasjon fra tidligere.

Kostnader ved nyplanting eller andre utbedringskostnader knyttet til f.eks. frostskaade, kan ikke motregnes mot sparte høstekostnader.

Beregningen av de sparte høstekostnadene korrigeres for egenrisikoen på 30 %, slik at det er 70 % av de beregnede sparte høstekostnadene som fylles inn i søknadsskjemaet.

Veiledning for å fastsette sparte høstekostnader i ulike produksjoner:

Handbok i driftsplanlegging, avsnitt om leiekjøring NIBIO, www.landbruksforum.no (frukt- og bærproduksjon) og excelark fra NLR som gjelder grønnsak- og potetproduksjon (FM-nett).

2.5.2 Uhøstet areal og unntak for høsteplikt – forutsetter dokumentasjon eller forvaltningens vurdering

Eventuelt uhøstet areal i skadeåret skal oppgis for hver enkelt vekst i søknadsskjemaet. Foretak har en tapsbegrensningsplikt, og konsekvensen av ikke å høste areal er normalt at retten til erstatning for det uhøstede arealet bortfaller. Dette følger av erstatningsforskriften § 2 og § 9 nr. 1 der det er angitt et krav om forsvarlig drift og plikt til å begrense tapet.

Det kan likevel unntaksvis gis erstatning for uhøstet areal. Det er et krav om melding av skaden uten ugrunnet opphold, jf erstatningsforskriften § 2 nr. 4. Dersom det er ekstraordinære vanskelige innhøstingsforhold, må dette meldes til kommunen slik at forvaltningen får beskjed, og kan gjøre en befaringsreise for å dokumentere forholdene. Dersom slik dokumentasjon mangler, vil hele dokumentasjonsplikten bli søkers ansvar.

For at det skal være tilstrekkelig dokumentert at søker har areal som ikke kan høstes, bør kommune eller fylkesmann bekrefte at innhøstingsforholdene er uforsvarlige. Dette kan f.eks. være at arealet er for bløtt, at det er risiko ved å benytte maskiner eller at jordstrukturen kan bli ødelagt.

Dersom produsenten anser avlingen å være tapt og av den grunn ikke ønsker å høste, bør det tilsvarende innhentes bekreftelse av forvaltningen på et tidspunkt da dette er mulig å vurdere. Dersom det fastslås at uhøstet avling har en verdi, skal denne restverdien fastslås og komme til fradrag i erstatningsberegningen.

Avlingstapet kan gi rett til erstatning dersom avlingens restverdi er null eller høstekostnadene overstiger avlingens restverdi. Dette må være bekreftet av kommunen eller fylkesmannen på et tidspunkt da skadeårsak, avlingskvalitet og mengde kan vurderes. Dersom slik bekreftelse mangler, skal det svært mye til for at det kan gis erstatning for avlingstap på det uhøstede arealet. Landbruksdirektoratet presiserer at det er søkers ansvar å dokumentere at det er klimatiske forhold som er årsaken til at arealet ikke er høstbart.

Kommunen kan gjøre avtale med f.eks. Norsk landbruksrådgivning eller annet fagmiljø om at de på forvaltningens vegne har befaring for å gjøre en vurdering av arealet. En avtale mellom forvaltning og faglige rådgivere må være inngått i forkant av befaringsen. Kommunen har ansvaret for at fagpersonen som skal gjøre vurderingen av forholdene, har kunnskap om reglene for erstatning som gjelder for produksjonen som skal kontrolleres.

I forskiftens § 3 framgår det at det kun er tap av «avling på rot» som kan gi rett til erstatning. Dette innebærer at forskriften ikke gir rett til å erstatte tap som registreres etter at veksten er høstet, og f.eks. er på lager.

2.5.3 Følgeskader av vinterskader i frukt- og bærproduksjon

Landbruksdirektoratet har ikke gitt beregningsregler for tap det påfølgende året som følge av frostskaader. Det kan beregnes erstatning for følgeskader i flerårige vekster etter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle hvor bl.a. årsakssammenheng med frostskaaden må være påvist. Vekstene dette vil gjelde er i hovedsak bærbusker og frukttrær. I frukt- og bærproduksjon kan det også gis erstatning for avlingssvikt i år 2 etter en vinterskade (følgeskade). Det vil i slike tilfelle være nødvendig med ny søknad for år 2, og det må påvises årsakssammenheng med frostskaaden. Det gis ikke erstatning for følgeskader utover år 2 av hensyn til bl.a. vurdering av årsakssammenheng.

2.6 Til § 6 om gjennomsnittsavling og skjønnsmessig fastsettelse

De to siste leddene i bestemmelsen gir anbefalinger for fylkesmannens skjønnsmessige fastsettelse av gjennomsnittsavlingen. Siste ledd gir anbefaling for fastsettelse av gjennomsnittsavling der det er avvik mellom andel av areal i bæring i gjennomsnittsåret og i skadeår. Et areal med frukttrær, bærbusker og bærplanter er i bæring når en stor andel av disse vekstene gir bær og frukt som kan høstes.

Landbruksdirektoratet anbefaler å justere gjennomsnittsavlingen med forholdstallet mellom andelen i bæring i skadeåret og gjennomsnittlig andel i bæring i gjennomsnittsårene. Tabellen gir en veiledning for justering av gjennomsnittsavlingen:

	Arealer i dekar				Avling	
	Totalt	Ikke i bæring	I bæring	% i bæring	Kg	Kg/dekar
2010	53	20	33	62 %	40000	755
2011	61	20	41	67 %	50000	820
2012	61	20	41	67 %	48000	787
2013	60	20	40	67 %	53000	883
2014	60	20	40	67 %	49000	817
Gjennomsnitt				66 %		812
<i>Justert gjennomsnittsavling (justeringsfaktor)</i>				(1,21)		984
2015	50	10	40	80 %	30000	600

2.6.2 En vekst – ulik erstatningssats for leveranse til konsum og industri

I skadeåret kan det være et diskusjonstema hvor stor andel av mengdetapet som ville blitt levert til industri eller konsum. Det skal gjøres en ordinær tapsberegning av de to «vekstene». Det beregnes en historisk prosentvis fordeling av konsum- og industrileveranse. Hvis det er beregnet 30 % gjennomsnittlig leveranse til konsum, fordeles arealet i skadeåret med 30 % areal til konsumleveranse.

2.7 Til §§ 8 og 9 om beregningsregler for grovfôrproduksjon i foretak med husdyr

Ved beregning av avlingstap og erstatning skal skadeårets avling sammenlignes med fastsatt normavling. Skadeårets avling er oppnådd avling på grovfôrarealet.

2.7.2 Areal til grovfôrproduksjon

Opplysninger om antall daa grovfôrareal hentes fra kodene 210, 211 og 213 i søknad om produksjonstilskudd pr. 29.10 i skadeåret (PT- koder).

2.7.3 Fastsatt normavling i hver enkelt kommune

Det er fastsatt normavling for hver enkelt kommune, jf. forskriftens § 14,

- fulldyrket eng jf. PT- kode 210,
- overflatedyrket eng jf. PT - kode 211
- andre grovfôrvekster jf. PT - kode 213.
- økologisk areal gir 25 % reduksjon i normavling

Det er normavlingen i kommunen der driftssenteret ligger som skal benyttes for foretakets samlede areal. Dette gjelder også i de tilfeller der foretaket har areal i kommuner med ulik normavling. Erstatningsberegningen i ELF er tilrettelagt for at driftssenteret legges til grunn i beregningen.

2.7.4 Avling i skadeåret – oppmålt fôrlager og fôropptak før oppmålingsdato

Utgangspunktet for beregningen av skadeårets avling er det oppmålte grovfôrlageret. Ved oppmålingen skal grovfôr som er solgt, legges til fôrlageret. Innkjøpt og overlagret grovfôr (må kunne dokumenteres / sannsynliggjøres) skal ikke tas med i oppmålingen.

Beregning av skadeårets avling:

$$\begin{aligned} & \text{Oppmålt grovfôrlager (på oppmålingsdato)} \\ + & \text{ Beregnet fôropptak av beiting og fôring med grovfôr av grovfôrarealet} \\ + & \text{ Solgt/avhendet grovfôr av skadeårets avling} \\ = & \text{ Skadeårets avling} \end{aligned}$$

Fôropptaket av skadeårets avling ved beite og fôring (nullbeiting/direktefôring) fram til oppmålingsdato av grovfôrlager fastsettes ut fra antall dyr, fôrdager og fôrnormer jf. § 15.

Oppmålt grovfôrlager

Måling av grovfôr på lager i skadeåret bør skje så raskt som mulig etter at alt grovfôr er høstet ved slått eller beiting, eller ved innsett av dyrene. Dersom oppmåling skjer etter at en har startet fôring med årets avling, skal dette fôropptaket legges til oppmålt fôrlager.

I andre år enn 2018 skal søker måle opp grovfôr på lager sammen med saksbehandler fra kommunen eller fagperson som kommunen har godkjent eller har avtale med.

Veiledning for oppmåling av fôrlager

Dette fôret skal oppgis i erstatningssøknaden, men skal ikke regnes med som del av skadeårets avling:

- Grovfôr som er innkjøpt eller mottatt gratis og som ligger på lager på oppmålingsdato
- Grovfôr som ligger over fra forrige avlingsår. Dersom søker ikke kan dokumentere eller sannsynliggjøre at fôr ligger over fra forrige år, må det regnes som skadeårets avling, og skal inngå i oppmålingen.

Hvordan fôr på lager er registrert avgjør hvordan søknadsskjemaet skal brukes.

- Når overlagret og kjøpt/mottatt grovfôr er registrert som en del av grovfôrlageret i søknadsskjemaet, må denne mengden føres som fradrag i søknadsskjemaet.
- Når overlagret og kjøpt/mottatt grovfôr ikke er en del av det oppgitte grovfôrlageret i søknadsskjemaet, skal denne mengden ikke føres som fradrag i søknadsskjemaet.

Det er oppnådd avling på grovfôrarealet (PT-koder 210, 211 og 213) i skadeåret som er grunnlaget for beregning av erstatning. Med oppnådd avling menes all høsting av fôr på grovfôrarealet, både høstet fôrlager, direktefôring og beiting.

Fôrverdier er fastsatt i sats- og beregningsforskriften § 15. Veiledende gjennomsnittsvekt av henholdsvis rundball av ensilert gras og høysilasje er 750 kg og 500 kg, jf. Bioforsk rapport vol. 9 nr. 2 (2014) og Bioforsk notat (2014)

Fôrenhetsinnhold i en rundball

Det legges til grunn at en standard rundball høysilasje, en standard rundball med andre grovfôrvekster og en standard rundball grassurfôr inneholder henholdsvis 250 Fem, 144 Fem, og 160 Fem, jf. tabellen nedenfor. Beregningen er basert på Bioforsk-rapport 2014. Dersom søker mener at fôret har lavere fôrverdi enn dette, skal dette dokumenteres ved representative fôranalyser og vekt av et representativt utvalg rundballer. For at de fastsatte fôrverdiene skal kunne fravikes i erstatningsberegningen, må fôranalyser og tørrstoffinnhold (vekt) vise et avvik på mer enn 15 % fra fôrnormen i § 15 i sats og beregningsforskriften. Avviker vekten på en rundballe mer enn +/- 15 % fra standardverdien skal fôrbeholdningen dokumenteres med representative fôrprøver og dokumentasjon på antall, og veide rundballer. Dette følger av § 9 andre ledd. Tabellen nedenfor konkretiserer både hvordan normene i forskriften inngår i beregningen og grenseverdiene for fôrverdi som gir mulighet til å benytte egne dokumenterte tall.

	Høy	Høysilasje	Andre grovfôrvekster	Grassurfôr i silo	Grassurfôr i rundballer
Kg fôr per Fem	1,6	2,0	5,2	5,2	4,7
Vekt rund- eller firkantball, kg		500	750		750
Fem per ball		250	144		160
<i>Grense avvik 15 %, kg fôr per Fem</i>	<i>1,8</i>	<i>2,3</i>	<i>6,0</i>	<i>6,0</i>	<i>5,4</i>
<i>Grense avvik 15 %, Fem per rundball</i>		<i>213</i>	<i>123</i>		<i>136</i>

Fôrlager i silo: Når silostørrelse og mengde høy og rundballer registreres i søknadsskjema pkt. 4 om «Fôrlager og fôropptak i skadeåret», beregnes total fôrverdi av fôrlageret automatisk ut fra beregningsformelen. Landbruksdirektoratets hjemmeside under fanen erstatning og menypunkt avlingssvikt inneholder en publisasjon om forutsetninger og beregningsformler for denne beregningen.

Fôropptak før oppmålingsdato

Beregningen av fôropptaket i vekstsesongen gjøres ved å summere all beiting og fôring med grovfôr høstet på grovfôrareale (PT koder 210, 211 og 213) fram til dato for oppmåling, og oppmåling bør skje ved innsett av dyrene. Det beregnede samlede fôropptaket skal registreres som tillegg til det oppmålte fôrlageret. Fôropptak i vekstsesongen bør dokumenteres med beite- og fôringslogg.

Fôropptaket registreres ved å benytte beregningstabell i søknadsskjemaet. Det skal ikke beregnes fôropptak for dyr på innmarksbeite (PT kode 212) eller utmarksbeite.

Normer for fôropptaket for ulike dyreslag er fastsatt i sats- og beregningsforskriften § 15. Sommer- og høstfôring med ferskt fôr (nullbeiting) eller beiting på grovfôrareale, beregnes på grunnlag av antall dyr og norm for fôropptaket. Antall dager som dyrene har

beitet eller blitt fôret med ferskt grovfôr, skal oppgis for å kunne beregne fôropptaket på grovfôrarealet i skadeåret.

I noen tilfeller vil dyrene i en periode ta opp fôr delvis fra PT- kodene 210, 211 og 213 som skal inngå i skadeårets avling, og delvis fra andre kilder som innmarks- eller utmarksbeite eller innkjøpt eller overlagret grovfôr, som ikke skal inngå i skadeårets avling. I slike tilfeller foretas det en forholdsmessig korrigerende av antall fôrdager i beregningstabellen i søknadsskjemaet. Fôring med kraftfôr gir ingen reduksjon i antall fôrdager.

Eksempel: Dyrene har i en måned fått dekket halvdel av fôrbehovet fra grovfôrarealet, og da kan 15 fôrdager legges inn i beregningen.

I 2018 ble det laget et noteringsskjema for å korrigere fôrdager ut fra registreringer av suppleringsfôring på fôrdagene på fulldyrka og overflatedyrka areal. Skjemaet finnes på Landbruksdirektoratets hjemmeside, og vil også være et nyttig hjelpeskjema i normalår.

2.7.5 Dokumentasjon av søknaden

I skadeåret skal kjøp og salg av grovfôr dokumenteres med regnskapsbilag.

Ved beregning av det oppmålte fôrlageret skal standard fôrverdier jf. § 15 benyttes. Standard fôrverdi kan fravikes dersom dokumentasjon, fôranalyser og rundballevekt viser avvik over 15 %, jf. tabell i pkt. 2.7.3.

2.7.6 Samdrift i melkeproduksjon

Samdrifter behandles erstatningsmessig på lik linje med enkeltmannsforetak med de dyr og de arealer som inngår i samdriften. Det er arealet som det er søkt om produksjonstilskudd for, knyttet til samdriftens organisasjonsnummer, som blir grunnlaget for erstatningsberegningen.

Grovfôr på fôrlager i samdriften som ikke er produsert på areal som tilhører samdriftens organisasjonsnummer skal ikke inngå i oppmålingen.

Dette må kunne dokumenteres med kopi av bilag fra regnskapet.

Dersom det er avlingssvikt både på areal som er i samdriften og på areal som er utenom samdriften, må det sendes to/flere søknader om erstatning. Medlemmene av samdriften som selger grovfôr til samdriften og som har avlingssvikt, kan søke for eget areal for veksten «grovfôr salgsproduksjon» i vekstgruppe Grovfôr.

2.8 Til § 10 Erstatning ved klimabetinget svikt i honningproduksjonen

Bestemmelsene for beregning av svikt i honningproduksjon framgår av §§ 10 og 11. Det er bare svikt i honningproduksjon som direkte følge av klimaet, som er erstatningsmessig. Egenrisiko ved erstatning for svikt i honningproduksjon er i erstatningsforskriften fastsatt til 30 % av gjennomsnittlig honningproduksjon.

Eksempler på svikt i honningproduksjon som ikke er erstatningsmessig:

- Produksjonssvikt som følge av sykdom og ikke forsvarlig drift *
- Normale variasjoner i honningproduksjonen
- Svikt i honningproduksjonen som følge av pålagte flytterestriksjoner behandles etter forskrift om erstatning etter offentlig pålegg og restriksjoner.
- Birøkt som drives med annet formål enn honningproduksjon (utstrakt dronningavl, pollinering, mv.)

* Dersom vintertap av bikuber ikke er utbedret, regnes det som ikke forsvarlig drift.

2.8.2 Gjennomsnittsproduksjon av honning

Fylkesmannen kan fastsette gjennomsnittsavlingen skjønnsmessig med hjemmel i sats- og beregningsforskriften § 6 om foretak som er i en etablerings- eller nedbyggingsfase, og derfor ikke har representative data for honningproduksjonen. Gjennomsnittsproduksjon for nyetablerte bigårder beregnes på grunnlag av data fra likeverdige bigårder i området. Landbruksdirektoratet anbefaler at statistikk fra Norges Birøkterlag benyttes for å fastsette gjennomsnittlig bikubeavling. De geografiske variasjonene innen et fylke kan være store, og normtall fra lokalt birøkterlag kan benyttes. I tilfeller der det foreligger dokumentasjon for honningproduksjon i en nyetablert bigård for det siste eller de to siste årene før skadeåret, kan disse årene inngå i beregningen.

2.8.3 Frist for innsending av dokumentasjon

Det utbetales ikke erstatning før all dokumentasjon foreligger. Foretaket må påfølgende år legge fram nødvendig dokumentasjon senest ved frist for innsending av næringsoppgave, såfremt vedkommende ikke er innvilget utsettelse fra likningsmyndighetene for innsending av næringsoppgave.

Foretak som driver birøkt i flere kommuner skal sende søknaden til den kommunen hvor foretaket har driftssenter. Det skal legges ved bekreftelse om birøkten fra den kommunen der den øvrige delen av birøkten er.

2.8.4 Dokumentasjon av antall bifolk

Bifolk defineres som i søknad om produksjonstilskudd: *Overvintringsdyktige bifolk (dronning med bier), inntil to bifolk per kube*. Antall bifolk i gjennomsnittsåret og skadeår bør som hovedregel være i samsvar med søknad om produksjonstilskudd kode 194 «bifolk». Søker må begrunne ev. avvik.

2.8.5 Dokumentasjon av honningmengde

Produksjon i gjennomsnittsårene dokumenteres ved solgt honningmengde som framgår av hovedbok, næringsoppgave eller regnskapsbilag. Dokumentasjonen skal vise salg av honning, både i mengde og beløp, i hvert av årene i gjennomsnittsperioden. Regnskapsutskrifter skal være bekreftet av ekstern regnskapsfører, revisor eller kommune.

Skadeårets honningmengde dokumenteres ved omsatt honningmengde (regnskap, ev salgsbilag) med tillegg av honning som er på lager av skadeårets honningproduksjon. For å finne honningmengde pr. produksjonskubet divideres denne mengden på antall produksjonskuber i skadeåret. Dersom det oppgis høyere kubetall i skadeåret enn i gjennomsnittsårene, skal økningen begrunnes.

Opplysningene om honningmengder i gjennomsnittsårene og i skadeåret skal samsvare med oppgaver gitt i andre tilskuddssøknader og eventuelle avvik må begrunnes.

2.9 Til § 11 Dokumentasjon og melding ved svikt i honningproduksjon

Foretaket har ansvar for å dokumentere at årsaken til svikt i honningproduksjon er klimabetinget, jf. pkt. 1.2.4 Melding til kommunen. Dette sikrer at kommunen har mulighet til å kontrollere skaden/produksjonssvikten på et tidspunkt der kommunens kontroll har en hensikt.

2.10 Til § 12 Kommunens ansvar for kontroll

Denne bestemmelsen definerer kommunens ansvar for stedlig kontroll. Hensikten med den stedlige kontrollen er å kartlegge årsaksforholdene, jf. erstatningsforskriften § 2. Veiledning for vurdering av klimaprosenten er gitt i rundskrivets del 1 om § 2 Vilkår.

I andre år enn 2018 gjelder følgende: Når kommunen mottar melding fra foretak om klimaskade som kan medføre at foretaket søker erstatning, skal minimum 10 % av de innmeldte skadene kontrolleres av kommunen. Kontrollutplukket bør være risikobasert. I tilfeller der kommunen ikke har kapasitet til stedlig kontroll av arealer eller honningproduksjon for å vurdere skadeårsak, kan kommunen inngå avtale med fagmiljø f.eks. Norsk landbruksrådgivning om kontroll. Retningslinjer for avtale mellom de to partene er gitt i rundskrivets del 2, § 5 om uhøstet areal.

2.11 Til forskriftens kapittel 5 om standardiserte satser og normer

Nasjonale erstatningssatser for hver enkelt vekst er fastsatt i § 13. Dersom det ikke er fastsatt en sats for den aktuelle veksten, skal fylkesmannen benytte en egnet sats i vekstgruppen, jf. § 2 i sats- og beregningsforskriften. Spesialpotet er definert som ferskpotet (nypoteter) høstet innen 31. juli, mandelpotet, spesialsorter som gulløye og ringerikspotet samt settepotet, jf. Rapport nr. 19/2018, jf. Landbruksdirektoratets hjemmeside under fanen erstatning og meny punkt avlingssvikt.

Erstatning ved avlingssvikt i grovfôrproduksjon

De fastsatte normavlingene for hver kommune er fastsatt i § 14.

I § 15 er det fastsatt normer for fôrverdier av grovfôr på lager. Dette er normer som benyttes både ved beregning av erstatning ved salgsproduksjon av grovfôr og ved beregning av erstatning ved avlingssvikt i grovfôr på foretak med egne husdyr.

Bestemmelsen inneholder også normer for fôropptak som skal benyttes for å beregne den delen av skadeårets avling som er brukt til fôring av dyrene før oppmålingsdato. Normen for fôropptaket for «øvrige småfe» omfatter fravendte lam på høstbeite, mjølkegeit og ammegeit. Normen for «ammeku» gjelder for kyr med kalv.

Grunnlaget for fastsetting av normavlinger, fôrnormer- og verdier framgår av notat fra [Bioforsk 2014](#) på Landbruksdirektoratets hjemmeside under fanen erstatning og menypunkt avlingssvikt.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Kai Terje Dretvik
seksjonssjef

Randi Evju Schweigaard
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.